

သတင်းဖော်ပြမှုအတွက် နိမိတ်ပြချည်းကပ်မှု (ORACLE APPROACH)

အဲရစ်လူး၊ ဝိုလောင်ဂွန်းတက္ကသိုလ်၊ သြစတြေးလျ

သင့်အနေဖြင့် အလုပ်သို့ နေ့စဉ်သွားရာလမ်းတွင် ဘုရား၊ ဗလီ၊ ခရစ်ယာန်ဘုရားရှိခိုးကျောင်း တစ်ခုခုကို ဖြတ်သန်းရပေလိမ့်မည်။ လူများအနေဖြင့် ဝတ်ပြုဆုတောင်းရန် ယင်းနေရာများသို့ သွားလာကြသည်။ ဂျာနယ်လစ်တစ်ဦးဖြစ်သူ သင့်အနေဖြင့် ထိုသို့ သွားလာကြသူများကို သတိထားမိပါသလား။ များစွာအစိုးတန်သည့် ယင်းသတင်းဖြစ်ရပ်မျိုးကို သင့်အနေဖြင့် မြင်မိပါသလား။

အလွန်သိလိုစိတ်ပြင်းပြသော ကလေးတစ်ဦး လုပ်ဆောင်သကဲ့သို့ သင်မြင်တွေ့ ကြားသိ ရသော အရာကို မေးခွန်းမေးကြည့်သင့်သည်။ လူများအနေဖြင့် ဘုရား၊ ဗလီနှင့် ခရစ်ယာန်ဘုရားကျောင်းများသို့ သွားသောအခါ မည်သည့်အရာတို့ကို လုပ်ဆောင်ကြသနည်း။ အဘယ့်ကြောင့် ယင်းနေရာများကို သွားကြသနည်း။ သူတို့၏ ယုံကြည်မှုသည် သူတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝကို မည်ကဲ့သို့ အကူအညီဖြစ်စေပြီး သူတို့၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင် ကြုံတွေ့ရသော အကြောင်းအရာများပေါ်တွင် မည်ကဲ့သို့ တုံ့ပြန်မှုကို လုပ်ဆောင်ကြသနည်း။

မှန်ပေသည်။ ဂျာနယ်လစ်များသည် တမူထူးခြားသည့် အသိရှိနေကြသည်။ အခြားသူများက နေ့စဉ်အကြောင်းအရာများကို သာမန်အဖြစ် မြင်တွေ့နေစဉ် ဂျာနယ်လစ်များက သတင်းအဖြစ် မြင်ကြသည်။ သတင်းဖြစ်နေသည့် အကြောင်းအရာများကို မြင်နိုင်အောင်ကြည့်ပြီး ၎င်းတို့ကို ပြန်လည်ရေးသားသည့် အခါတွင် ဂျာနယ်လစ်များက မည်ကဲ့သို့ စဉ်းစားပုံအဆင့်များကို နမူနာပုံကားချပ်များဖြင့် ဖော်ပြထားသည်။

လေ့လာတွေ့ရှိမှု

- ဘာသာရေးနှင့်ဆက်နွှယ်သောအကြောင်းအရာပေါ်တွင် စာဖတ်သူများက မေးမြန်းလာနိုင်မှုများကို စဉ်းစားပါ။
- မိမိရေးသားထားသည့် အကြောင်းအရာထက် ဆန်းသစ်သော အမြင်မှ ကြည့်ပါ။
- မိမိရေးသားပြီးသောသတင်းထောင့်အား ထပ်မံရရှိသည့်အချက်အလက်သစ်များ၊ လူများနှင့်မေးမြန်းရရှိမှုများနှင့် ပြောင်းလဲလိုက်ပါ။
- ဘာသာရေး အခမ်းအနားများ နောက်ကွယ်မှ အကြောင်းအရာများကို နားလည်ပါ။

အဓိကဖော်ပြရန်

- ဘာသာရေးဆိုင်ရာ သတင်း၏ အဓိကအချက်က ဘာလဲ။
- သတင်းက အမှန်တကယ် မည်သည့် အကြောင်းအရာလဲ။
- သတင်းနှင့် ဘာသာရေးက ဘယ်လိုဆက်စပ် နေသလဲ။
- သတင်းမှာ ဘယ်သူတွေပါဝင်ပြီး ဘယ်သူတွေကို သက်ရောက်နိုင်သလဲ။
- တစ်စုံတစ်ဦးက ဒီသတင်းကို ဘာကြောင့်ဖတ်မှာလဲ။

ရေးနေကျအတိုင်း ရေးပါ

- အကြောင်းအရာပေါ်တွင် မိမိနားလည်သည့်အတိုင်း လွတ်လပ်စွာရေးပါ။
- ဘာသာရေးသတင်းအား ဖတ်ချင်စဖွယ်ဖြစ်လာစေရန် ဥပမာအဖြစ်အပျက်တစ်ခုဖြင့် စိတ်ဆင်စားဖွယ်အောင် စတင်ပါ။
- တိကျမှု ဖြစ်စေရန် အချက်အလက် ကိန်းဂဏန်း၊ အကြောင်းအရာ၊ အင်တာဗျူး၊ သုံးသပ်ချက်၊ ပြောစကားများကို ရည်ညွှန်းပါ။

ပြန်ချရေးပါ

- သက်ဆိုင်သည့်သတင်းများ၊ ပြောစကားများကို ပြန်လည် ရေးသားမှုများနှင့် တိုက်ရိုက်ပြောစကားများဖြင့် သတင်းကို စနစ်တကျပြန်စီပါ။
- အပေါ်ဆုံးအပိုက်ကို ရှင်းလင်းအောင်လုပ်ပါ။
- ဘာသာရေးသတင်းတစ်ပုဒ်အနေဖြင့် ရှည်လွန်းသလား။
- ဘာသာရေးသတင်းတွင် လူအများ၏ ပြောစကားပါဝင်သလား။
- ဘာသာရေးသတင်းတွင် အားကောင်းသော ဓာတ်ပုံပါဝင်သလား။
- သတင်းသည် တိကျမှုတူမှုရှိပြီး ဘာသာရေးအုပ်စုအားလုံး၏ အမြင်များကို ပေါ်လွင်စေသလား။

အချောရေးသားခြင်း

- ခဏနားပါ။
- လန်းဆန်းသွားသောစိတ်ဖြင့် သတင်းကို ပြန်ဦးလှည့်ပါ။
- မိမိရေးနိုင်သည်မှာ ဒါအကောင်ဆုံးပဲလား။
- တစ်စုံတစ်ယောက်က မိမိရေးသည့်သတင်းကို အဆုံးထိဖတ်မလား။
- အပ်ကြောင်းထပ်နေသည့် အချက်များကို ဖျက်ပစ်ပါ။
- တည်းဖြတ်ပါ။ နိဂုံးကို ကျစ်လစ်ပါစေ။ လစ်ဟာမှုများကို ဖြည့်ပါ။
- သတင်းကို တာဝန်ရှိသူထံ ဆက်ပို့ပါ။

သတင်းကို မည်သို့ ရှာဖွေရေးသားမည်နည်း

လုပ်ဆောင်ရမည့် အဆင့်ဆင့်ကို သင့်အနေဖြင့် ရရှိပြီဖြစ်ရာ ဘာသာရေးဆိုင်ရာသတင်းကို ရှာဖွေရေးသားရန် ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရမည်။ ယင်းကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်မည့်အဆင့်ကို O R A C L E ဟု ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲနိုင်သည်။ အဆိုပါ အက္ခရာများသည် Oracle ဆိုသည့် စာလုံးမှ လာပြီး တစ်စုံတစ်ဦးသို့မဟုတ် တစ်စုံတစ်ရာသည် ဗဟုသုတ၊ အသိဉာဏ်သို့မဟုတ် ဟောကိန်းတစ်ခုခု၏ ရင်းမြစ်ဖြစ်ကြောင်းကို ဆိုလိုသည်။

လက်နှိပ်စက်နှင့် ခဲစာလုံးများ အသုံးပြုသောခေတ်က သတင်းစာများသည် ဗဟုသုတ၏ ရင်းမြစ်များဖြစ်သည်။ ဂျာနယ်လစ်များသည် ရှုပ်ထွေးသော အကြောင်းအရာများကို ရှင်းလင်း ရိုးရှင်းစွာဖြင့် အားကောင်းသော သတင်းခေါင်းများ၊ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ဓာတ်ပုံများဖြင့် သတင်းများတွင် ရေးသားကြသည်။ ဂျာနယ်လစ်များသည် များသောအားဖြင့် ဗဟုသုတနှင့် အသိဉာဏ်ရင်းမြစ်များအဖြစ် သတ်မှတ်ခံထားရသည်။ စာဖတ်သူပုံစံပြောင်းလာခြင်း၊ မီဒီယာလောကအတွင်း ပြိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ကြော်ငြာမှ ဝင်ငွေရှာဖွေခြင်းများသည် ဂျာနယ်လစ်များအား ဗဟုလူ့အသိုင်းအဝိုင်းရှိ အခြေခံ ဆောင်ရွက်မှုများမှ ပုံစံပြောင်းလဲလာသော်လည်း ယင်းကဲ့သို့ သတ်မှတ်ထားဆဲဖြစ်သည်။

ORACLE ပုံစံသည် ဂျာနယ်လစ်များအနေဖြင့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ နောက်ဆုံးဖြစ်ရပ်သတင်းများကို နောက်ကျ၍ ဖြစ်ပြီးသော အချိန်ကျမှသာ ရေးသားခြင်းထက် လက်ဦးမှု ရရှိအောင် မည်ကဲ့သို့ဖော်ပြနိုင်ကြောင်းကို သိရှိစေရန် ရည်ရွယ်သည်။ ဂျာနယ်လစ်များအနေဖြင့် ဖြစ်စဉ်ကို နောက်မှလိုက်ရေးသားခြင်းထက် လက်ဦးမှု ရေးသားနိုင်ရမည်။

လက်ဦးမှုရေးသားသည့် ဂျာနယ်လစ်များသည် ပြောင်းလဲနေသော အခြေအနေများကို လွန်စွာသတိပြုမိသည်။ အကြောင်းတစ်ခုသည် ဖြစ်ပေါ်နေဆဲဖြစ်ပါက မည်ကဲ့သို့ ဆက်ဖြစ်လာမည်ကို အမြဲတမ်း စဉ်းစား ထားသည်။ ပြဿနာများကိုလည်း မြင်တတ်သည်။ မေးခွန်းများကိုလည်း မိမိ ကသာ ဦးအောင် မေးမြန်းနိုင်သည်။ ဘာသာရေးနှင့် လူမျိုးရေးအုပ်စုများနှင့် မေးမြန်းခြင်း၊ သက်ဆိုင်ရာတရား ဝင်သတင်းရင်းမြစ်များနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခြင်းတို့အတွက် ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာ အဖြေများကို ရှာဖွေနိုင်သည်။ ထို့နောက် သတင်းများကို ရေးသားသည်။

ORACLE ပုံစံသည် သတင်းဦးရန် အောက်ပါအချက်တို့လုပ်ဆောင်ခြင်းများ ပါဝင်သည်။

O— ကြည့်ရှုပါ။ စောင့်ကြည့်ပါ။ နားထောင်ပါ။ အဖြစ်အပျက်များ၊ အကြောင်းအရာများနှင့် သက်ဆိုင်ရာ ကိုးကွယ်မှုဘာသာနယ်ပယ်အသီးသီးမှ လူများကို နားလည်နိုင်အောင်လုပ်ပါ။

R— မိမိလေ့လာမှတ်သားခဲ့သည်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်ထားသကဲ့သို့ မှတ်သားထားခြင်းလည်း ပြုလုပ်ပါ။ မိမိ မြင်ခဲ့၊ ကြားခဲ့သည်များနှင့် ဘာသာရေးအုပ်စုများနှင့်ပတ်သက်၍ မိမိ၏ သုံးသပ်သိရှိခဲ့ရ သည်များမှ ခြားနားမှုများကို ပေါင်းစပ်ရမည်။ မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်အတွေ့အကြုံ၊ ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းနှင့် သုံးသပ်နိုင်စွမ်းများကို အသုံးပြုရမည်။ ထို့နောက် အသိဉာဏ်အယူအဆဟောင်းများကို ရရှိလာသည့် သတင်းအချက်များဖြင့်ဘက်မလိုက်ဘဲ ရှင်းလင်းရမည်။

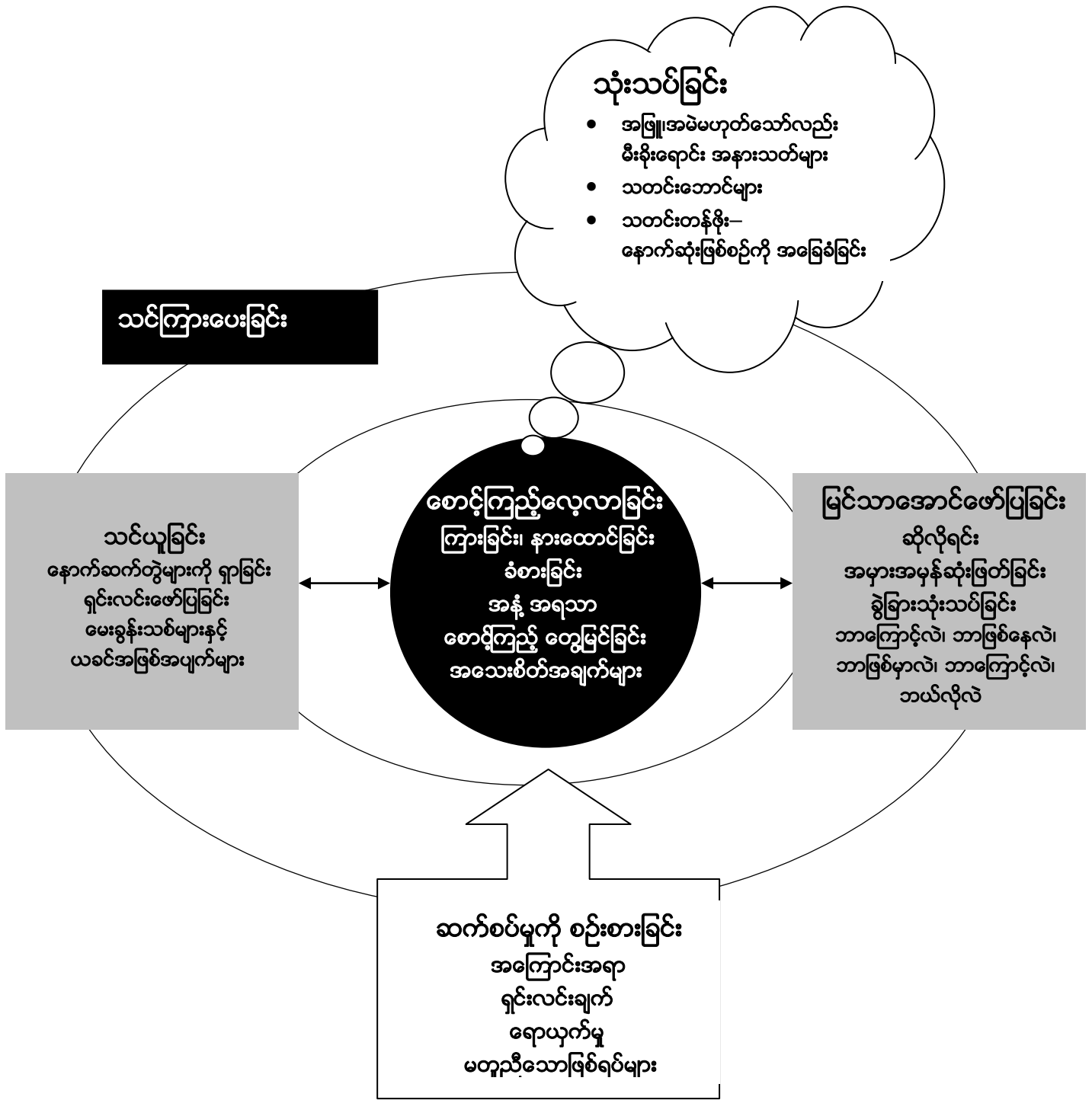
A— ဆက်စပ်ပြီး ထင်ရှားသော ဖြစ်စဉ်အား သေချာစွာ သုံးသပ်စိတ်ဖြာရ၍ ပြဿနာကို ဖြေရှင်းရာတွင် လိုအပ်သည်များကို ဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်သူများအား တိုက်တွန်းရမည်။

C— ဖြစ်စဉ်များနှင့် ဘာသာရေးနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် ကိစ္စရပ်များတွင် မိမိ၏စိတ်ဖြာသုံးသပ်မှု များအား ဘာသာရေးအုပ်စုများ ကြုံတွေ့နေရသည့် အကြောင်းအရာအမျိုးမျိုးကို ကိုးကားပြီး ဆက်စပ်မှုများကို စဉ်းစားရမည်။ စာဖတ်သူများနှင့် ဖြစ်စဉ်အကြောင်းအရာများကို ချိတ်ဆက်ပေးရန် အဖြစ်အပျက်ငယ် လေးများကို အသုံးပြုရမည်။ အကြောင်းအရာများကို ရှင်းလင်းရန် ခိုင်မာသောအချက်အလက်များဖြင့် အဖြစ်အပျက်ငယ်လေးများကို ပံ့ပိုးပေးရမည်။ မတူညီသော ဘာသာရေးအုပ်စုများမှ လူများ၏ ရှင်းလင်း ချက်များနှင့် အမြင်များ ပါဝင်စေရသည်။

မှားယွင်းသော အကြောင်းအရာများအား အမှန်တရားများနှင့် ပိုင်းခြားရန် မိမိတွေ့မြင်၊ စုံစမ်း၊ နားလည်ရေးသားထားမှုများအား ပိုမိုသိရှိစေရန် သင်ယူရမည်။ ဗဟုသုတနှင့် အတွေ့အကြုံများသည် နောက်ပိုင်း ဘာသာရေးနှင့်ဆက်စပ်သော အကြောင်းအရာများအား သတင်းရေးသားတွင် ပြင်ဆင်မှုဖြစ် စေသည်။

E— မိမိ၏ စာဖတ်သူများအနေဖြင့် မိမိရေးသည့် အကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်၍ ပိုမိုကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့် နားလည်လာစေရန် လုပ်ဆောင်ပေးပြီး သင်ပေးပါ။ အသိဉာဏ်ဖွင့်ပေးပါ။ မိမိတို့၏ သတင်းများသည် ကြီးမားသည့် သက်ရောက်မှုများ ရှိနေသောကြောင့် မိမိတို့အနေဖြင့် စာဖတ်သူများ၊ သတင်းရင်းမြစ်များနှင့် အယ်ဒီတာများနှင့်ပူးပေါင်းကာ ဘာသာရေးကိစ္စများတွင် ဖြေရှင်း နိုင်ဖွယ်ရှိသည့်

နည်းလမ်းများကို ဆောင်ရွက်ရမည်။ မိမိအနေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ခိုင်မာသော လူထုအတွက် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ပေးသူအဖြစ် ဆက်လက် ဖော်ပြမည့် ORACLE ပုံစံကို ဆောင်ရွက်ရမည်။

Model by Eric Loo

အခြေအနေများကို ထိန်းသိမ်းသည့် သတင်းတင်ဆက်မှုဆိုင်ရာအချက်အလက်များ

ORACLE ပုံစံသည် မိမိအနေဖြင့် သတင်းအား မည်သို့ တည်ဆောက်မည်၊ မိမိရေးသားခြင်း၏ အကြောင်းရင်းကို သိရှိစေသည်။ ဆက်လက်၍ သတင်းအား ပုံကြမ်းတည်ဆောက်ခြင်းကို ဖော်ပြမည်။ ယခုအခန်းတွင် ဂျာနယ်လစ်များအနေဖြင့် သူတို့၏ သတင်းများအား ပုံကြမ်းဖော်ရာတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် လုပ်ဆောင်ရသည့် အဆင့်ကို ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည်။ ယခုပုံစံအား F A C T S ဟု အတိုကောက်ဖော်ပြနိုင်ပြီး အဆိုပါ အချက်များသည် ဂျာနယ်လစ်အရေးအသားအတွက် အခြေခံကျသည်။ အက္ခရာတစ်လုံးစီနှင့် ကိုယ်စားပြုမှုများကို အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိနိုင်သည်။

Fact-check— မိမိကြားသိပြီးသော သို့မဟုတ် သတင်းအတွက် တစ်စုံတစ်ရောက်က ပြောသော အကြောင်းအရာများကို စစ်ဆေးခြင်းဖြစ်သည်။ ထုတ်ပြန်ထားသော စာရင်းအချက်အလက်များ၊ တရားဝင် ထုတ်ပြန်ချက်များ၊ သတင်းရရှိထားမှုများ၊ သုတေသနတွေ့ရှိချက်များကို ရှာဖွေကာ မိမိကြားသိထားမှုများကို အချက်အလက်များနှင့် ပုံပိုင်းနိုင်အောင် လုပ်ဆောင်ရမည်။

Angle— မိမိစုဆောင်းထားသော သတင်းအချက်အလက်များ (အချက်အလက်၊ ဆန့်ကျင်အချက်အလက်၊ အယူအဆ၊ ဖွင့်ဆိုချက်)မှနေ၍ သတင်းအတွက် ရရှိမည့်နေရာနှင့် ထုတ်လွှင့်ခွင့်ရမည့်အချိန်တို့အပေါ်မူတည်၍ သတင်းတင်ဆက်မည့် ထောင့်ကို ဆုံးဖြတ်ရသည်။ စာဖတ်သူများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရာတွင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် သတင်းမှ သိချင်သည့် အကြောင်းအရာကို နားလည်ရန် လိုအပ်သည်။ သက်ဆိုင်ရာအစုအဖွဲ့နှင့် သက်ဆိုင်မှု၊ စိတ်ဝင်စားမှုတို့ဖြင့် သတင်းတင်ဆက်မည့် ပုံစံကို စဉ်းစားရမည်။

Contextualise— အဖြစ်အပျက်များ၊ အကြောင်းအရာများနှင့် အခြေအနေများသည် ဆက်စပ်နေသောကြောင့် သတင်း၏ နောက်ခံအကြောင်းအရာကို ရှင်းပြရန် လိုအပ်သည်။ ဘာသာရေးကိစ္စများတွင် စိတ်ရှည်သည်းခံမှု၏ အရေးပါပုံကို ထုတ်ပြန်ချက်ပြုလုပ်သည့် နိုင်ငံရေးသမားတစ်ဦးသည် သူ၏ပါတီအနေဖြင့် အလားတူသဘောတားကို ဖော်ပြရန် လိုအပ်မည်မဟုတ်ပေ။ ဥပမာအားဖြင့် လုံခြုံရေးတင်းကျပ်သောနေရာတွင် အမျိုးသမီးများ မျက်နှာအကာ (နီကတ်) များကို ဖယ်ရှားပေးခိုင်းခြင်းသည် အစိုးရက အစွလာမ္မာမ်ဝါဒကို ဆန့်ကျင်ခြင်းမဟုတ်ကြောင်း နားလည်ထားသည်။

Theorise— မိမိတို့၏ စာဖတ်သူများကဲ့သို့ပင် အကြောင်းအရာများသည် ဘာကြောင့် ဖြစ်ရသနည်းဟု ခန့်မှန်းယူဆမှုများ ရှိနေသည်။ မိမိ၏မှန်းဆချက်များသည် မကြာခဏမှန်ကန်နေပါက မိမိ၏ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အမှန်ယူတတ်သူဖြစ်သွားနိုင်သည်။ မိမိတို့ မှန်းဆချက်သည် ရံဖန်ရံခါ မှားယွင်းနိုင်ကြောင်း အတွေ့အကြုံက ပြသလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ မိမိတို့၏ သီအိုရီများကို စိန်ခေါ်မှုများရှိနေသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ရှာဖွေကာ မှန်းဆချက်များကို အမြဲတမ်းစစ်ဆေးသင့်သည်။ မိမိ၏သီအိုရီ သို့မဟုတ် မှန်းဆချက်များကို အတည်ပြုနိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက်များအား ရှာဖွေခြင်းသည် အမှားအယွင်းမဖြစ်စေရန် ဂရုစိုက်ရသကဲ့သို့ပင် အရေးပါသည်။ မိမိ၏ သီအိုရီကို စမ်းစစ်ပါ။ အထောက်အထားပြပါ။

Source— သတင်းဖြစ်စဉ်အမှန်ကို သိရှိစေရန် သတင်းရင်းမြစ်အများအပြားနှင့် တတ်နိုင်သမျှ ပြောဆိုခြင်းဖြင့် မိမိ၏ ဘာသာရေးဆိုင်ရာသတင်းသည် အချက်အလက်တိကျခြင်းနှင့် အကြောင်းအရာပိုင်းဆိုင်ရာ ရှင်းလင်းခြင်း၊ တင်ပြမှုတွင် မျှတခြင်း၊ မိမိ၏သတင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သက်ရောက်မှုများအတွက် တာဝန်ယူမှုတို့ ရှိရမည်။

အခြေအနေကို ထိန်းသိမ်းသည့် သတင်းတင်ဆက်မှုဆိုင်ရာ အချက်အလက်များ

အချက်အလက်စံပြုခြင်း
 သုတေသန
 မှန်ကန်တိကျမှုအတွက်
 စစ်ဆေးခြင်း
 အတည်ပြုခြင်း
 အထောက်အထားများ
 ဖော်ပြခြင်း

သီအိုရီတည်
 ဆောက်ခြင်း
 မှန်းဆက်တွက်ချက်ခြင်း
 စိတ်ကူးဖြင့် ပုံဖော်ခြင်း
 စမ်းသပ်ခြင်း
 စစ်ဆေးခြင်း

သတင်းထောင့်
 ဆီလျော်မှု
 ထင်ရှားမှု
 သတင်းထောင့်
 အရေးပါသည့်အရာ

ဆက်စပ်မှုကို စဉ်းစားခြင်း
 အကြောင်းအရာ
 ရှင်းလင်းချက်
 ရောယှက်မှု
 မတူညီသောဖြစ်ရပ်များ

Model by Eric Loo

FACTS ပုံစံကို အသုံးပြုခြင်း

ဆီရီးယားနှင့်အီရတ်တို့တွင် ဖြစ်ပွားနေသည့် တိုက်ခိုက်မှုများတွင် ပါဝင်ရန် နိုင်ငံတွင်းမှ ထွက်ခွာသည်ဟု သံသယရှိသူဟု ယူဆသော ဂျီဟတ်များကို မလေးရှား၊ အမေရိကန်၊ ဥရောပနှင့် ဩစတြေးလျနိုင်ငံများရှိ လေဆိပ်များတွင် ကြားဖြတ်ဟန့်တားနိုင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါဖမ်းဆီးမှုနှင့် ဆက်စပ်အဖြစ်အပျက်များ အထူးသဖြင့် အစ္စလာမ့်နိုင်ငံတော် စစ်သွေးကြွ များက ဂျာနယ်လစ်များအား ခေါင်းဖြတ်သည့် သတင်းများကို သတင်းများတွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။ အဆိုပါ ဂျီဟတ်များ၏ သတင်းများကို ရေးသားရာတွင် FACT ပုံစံအား မည်ကဲ့သို့ အသုံးပြုမည်ကို ရှင်းလင်းထားပါသည်။

Fact-check— လေဆိပ်များတွင် ဂျီဟတ်ဟု သံသယရှိသူများအား ကြားဖြတ်ဟန့်တားခြင်း၏ နောက် ကွယ်တွင် ပိုမိုကြီးမားသည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခုရှိနေသည်ကို စဉ်းစားရမည်။ နိုင်ငံအနှံ့တွင် ပုန်းလှရှောင်နေသော

အကြမ်းဖက်အဖွဲ့ငယ်များ ရှိနေပြီး အချို့သည် ဗလီများအတွင်း ဆွေးနွေးနေကြသည်။ သတင်းရင်းမြစ်များကလည်း မိမိတို့၏ ပြောဆိုမှုများကို ဖော်ပြလိုသော်လည်း အမည်ဖော်မခံလိုကြပေ။ အဆိုပါ လျှို့ဝှက်အစည်းအဝေးများနှင့် ပတ်သက်၍ အထောက်အထားများကို ရှာဖွေရမည်။ အထောက်အထားမရှိ၊ အချက်အလက်မရှိပါက သတင်းမဟုတ်ပေ။

Angle— ပြည်တွင်းမှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် အကြမ်းဖက်ဝါဒသည် ပြည်သူများက ဝင်ရောက်ပြီး ဘာသာရေးဖြင့် ပေါင်းစပ်လိုက်ပါက ရှုပ်ထွေးသည့် ပြဿနာဖြစ်လာသည်။ အစ္စလာမ္မစ်နိုင်ငံတော်အဖွဲ့တွင် ဘာသာရေးသည် အစ္စလာမ္မာဖြစ်သည်။ အကြောင်းအရာတစ်ခုအတွက် ဘက်ပေါင်းစုံရှိသောကြောင့် အဓိကကျပြီး ထင်ရှားသော အကြောင်းအရာပေါ်တွင် အဓိကထားရမည်။ ယင်းသတင်းတွင် ဖြစ်နိုင်သည့် သတင်းထောင့်မှာ ရဲ သို့မဟုတ် လုံခြုံရေးအဖွဲ့များ၏ အကြောင်းအရာဖြစ်လာနိုင်သည်။ ပြည်တွင်းမှ IS ထောက်ခံသူများအား ဖယ်ရှားပစ်ရန် ရဲများနှင့် လုံခြုံရေးကောင်စီက မည်သည့်အရာတို့ကို လုပ်ဆောင်နေသနည်း။ ဘာသာရေးအုပ်စုများအကြား သင့်မြတ်ပေးရန် နောက်ဆက်တွဲသတင်းကို ရေးရမည်။

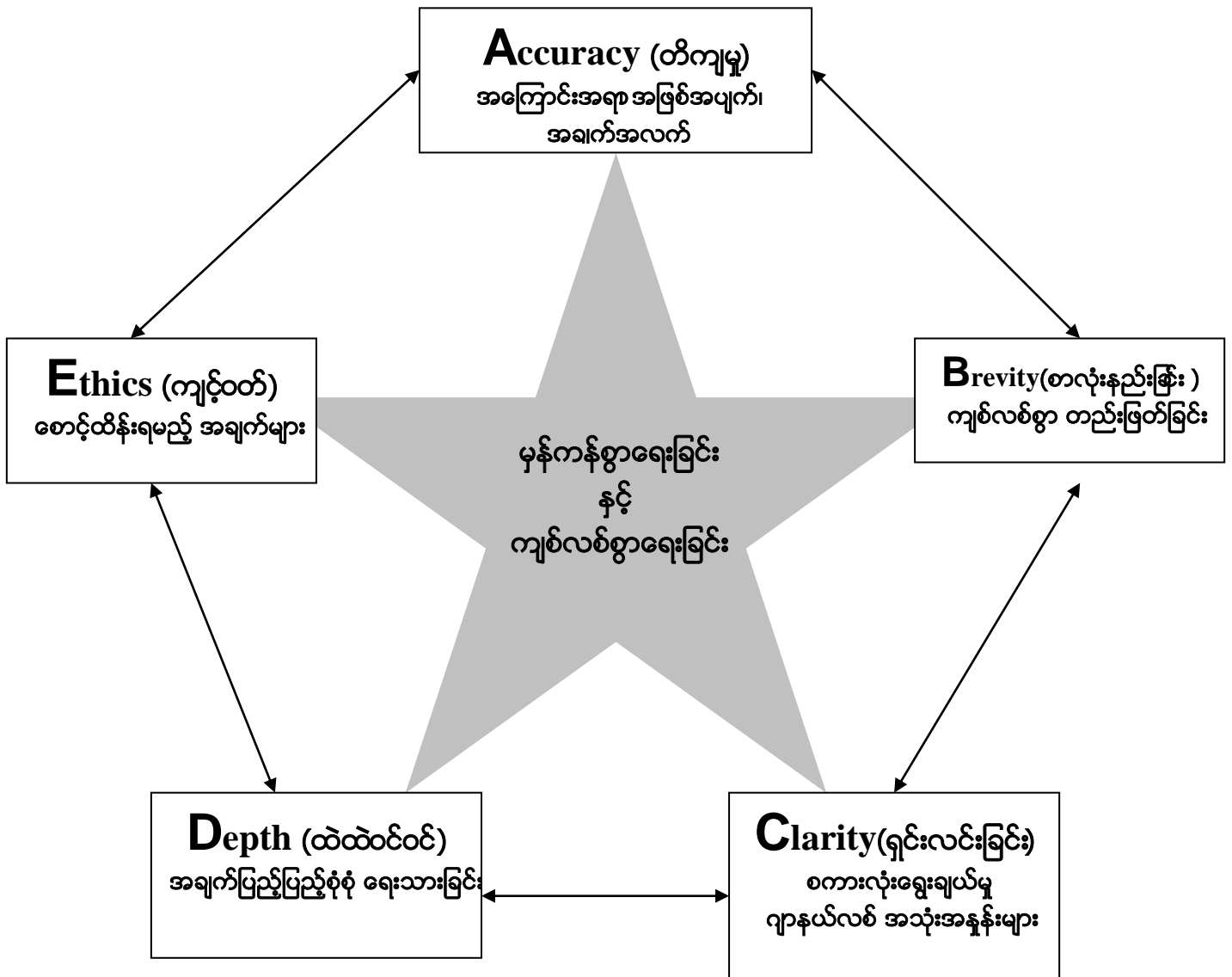
Contextualise— နယူတန်၏ ရူပဗေဒ တတိယနိယာမတွင် “သက်ရောက်မှုတိုင်းတွင် တူညီသော ဆန့်ကျင်ဘက် သက်ရောက်မှုရှိသည်” ဟု ဖော်ပြထားသည်။ မိမိရေးသားသော ဖြစ်စဉ်တစ်ခုသည် ယခင်နှင့် လက်ရှိဖြစ်စဉ်များနှင့် ဆက်နွှယ်နေသည်။ ပြည်တွင်းမှထွက်ပေါ်လာသည့် ဂျီဟတ်များအနေဖြင့် မည်သည့်အကြောင်းအရာပေါ်တွင် အဓိကအာရုံထားနေသည်ဆိုခြင်းကို ဆုံးဖြတ်ရမည်။ ယင်းဂျီဟတ်များ၏ နယ်မြေအရလည်းကောင်း၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအရလည်းကောင်း မည်ကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်နေသည်ကို သိရှိရမည်။ ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံရေးအယူအဆ၊ လူမှုနောက်ခံအကြောင်းများ၊ ပညာရေးအဆင့်အတန်းနှင့် ဘာသာရေးယုံကြည်မှုတို့ကို သိရှိရမည်။ ၎င်းတို့နှင့် ဘာသာချင်း တူညီသော နောက်လိုက်များနှင့် မည်သည့်အရာတွင် ကွဲပြားပြီး မည်သည့်အရာတွင် တူညီသည်ဆိုခြင်းကို သိရမည်။

Theorise— ဂျီဟတ်များနှင့် အိုင်အက်စ်တို့၏ သိမ်းသွင်းခံရသူများသည် ပညာနည်းပါးသူများဖြစ်ပြီး မိသားစုနှင့်အဆင်မပြေသူများ၊ အိမ်ထောင်ရေးအစဉ်မပြေသူများ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် သဟဇာတမဖြစ်သူများအဖြစ် ယေဘုယျ ယူဆနိုင်သည်။ သို့သော် ထောက်လှမ်းရေးအစီရင်ခံစာများအရ ၎င်းတို့သည် ပညာတတ်သော အလယ်အလတ်လူတန်းစားအလွှာများဖြစ်ကြောင်း သိရသည်။ လူမှု မီဒီယာအသုံးပြုသူများဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့အား အိုင်အက်စ်တို့က ပစ်မှတ်ထား စုဆောင်းသည်။ မိမိ၏ သတင်းကို ပုံစံရိုးရိုးဖြင့် ရေးမည့်အစား သီအိုရီများကို ပညာရှင်စာတမ်းများ၊ အကြမ်းသမားတို့နှင့်ပတ်သက် သည့် အစိုးရအစီရင်ခံစာများနှင့် တိုက်ဆိုင်ကာ ဖော်ပြလိုသည့် သတင်းအကြောင်းအရာနှင့် လိုက်ဖက်အောင် ထည့်သွင်းရမည်။ ယင်းကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် O R A C L E ပုံစံ သတင်းရေးသားမှုမှ E ဆိုသည့် အချက်ပင်ဖြစ်သည်။ စာဖတ်သူများကို ပညာပေးနိုင်ရန်အတွက် နောက်ခံအကြောင်းအရာများကို ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြရမည်။

Source— သတင်းရင်းမြစ်သည် လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင်းရှိ လူငယ် ဘာသာရေးအစွန်းရောက် ဝါဒနှင့် လူမျိုးရေး အစွန်းရောက်မှုများ ဖြစ်ပွားရသည့် အကြောင်းရင်းကို သိရှိစေနိုင်သည်။ ဘာသာရေးအစွန်းရောက်သူများနှင့် သဘောထားမကြီးမှုများသည် ဘာသာတိုင်းတွင် ရှိနေသည်။

တာဝန်ရှိသူ သတင်းရင်းမြစ်များနှင့် ဘာသာဝင်အသီးသီးတို့နှင့် စကားပြောဆိုခြင်းသည် မိမိ၏ သတင်းအား ပိုမို ဆက်စပ်မှုရှိရန်နှင့် ရှုပ်ထွေးသောအကြောင်းအရာများတွင် အချက်အလက်အမြင်များ ကို ပါဝင်စေသည်။

နောက်ဆုံးအဆင့် ရေးသားခြင်း၊ တည်းဖြတ်ခြင်းနှင့် သတင်းအား ဖြည့်စွက်မှု ပြုလုပ်ခြင်းကို တတိယအဆင့်ဖြစ်သည့် 'မှန်ကန် ကျစ်လစ်စွာ ရေးသားခြင်း' ဖြစ်စေပြီး အက္ခရာ A B C D ဖြင့် ကိုယ်စားပြုနိုင်သည်။

- တိကျမှု-- စာရေးသူတစ်ဦးအနေဖြင့် မချိုးဖောက်သင့်သော စည်းမျဉ်းတစ်ခုကို ရွေးချယ်သောအခါ တစ်ခုတည်းသာဖြစ်သင့်သည်။ အချက်အလက်များ၊ ကိုးကားမှုများနှင့် ပြောစကားများကို တိကျအောင် လုပ်ဆောင်သင့်သည်။
- စကားလုံးနည်းမှု--မေးခွန်းတစ်ခု မကြာခင် ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်။ ရေးသားထားသည့် အကြောင်းအရာတွင် အနှစ်ချုပ်နှင့် စကားလုံး ကျစ်လစ်မှု ရှိစေရန် လုပ်မှု သို့မဟုတ် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖော်ပြမှု မည်သည့်အရာကို ပြုလုပ်သင့်ပါသနည်း။ ကျစ်လစ်စွာ အနှစ်ချုပ်ဖြစ်စေရန် လိုအပ်သည်။ သို့သော် ဖြစ်စဉ်ကို အပြည့်အစုံ အသေးစိတ်ဖော်ပြနေရန် မလိုပါ။ စကားလုံးနည်းနည်း အသုံးပြုခြင်းဆိုသည်မှာ ထိရောက်သည့် စကားလုံးများဖြင့် ကျစ်ကျစ်လစ်လစ် ရေးခြင်းဖြစ်သည်။
- ရှင်းလင်းမှု-- စာဖတ်သူများအနေဖြင့် မိမိဖတ်နေသောစာ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို နားမလည်ခြင်းလောက် စိတ်ပျက်စရာကောင်းသည့် အရာမရှိပေ။
- ကျိုးကြောင်း ဆီလျော်မှု-- အချက်အလက်များသည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု လျော်ကန်မှုရှိရမည်။ ယုတ္တိတန်မှု၊ သမိုင်းအချက်အလက်ကိုက်ညီမှု သို့မဟုတ် အရေးကြီးသည့် အစဉ်အလိုက် ဖော်ပြမှု အကြောင်းအရာနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိရမည်။ သတင်းတစ်ပုဒ်သည် ထင်ရှားသောအကြောင်းအရာတစ်ခုကို ဖော်ပြရမည်။ သတင်းတစ်ပုဒ်တွင် သတင်းအဖြစ်ဖော်ပြသင့်သည့် အကြောင်းအရာ များစွာပါနေပါက သတင်းတစ်ပုဒ်ထဲတွင် အချက်အလက်များကို ပေါင်းထည့်ခြင်းထက် သီးခြားသတင်းများ ခွဲရေးသင့်သည်။
- ထဲထဲဝင်ဝင် ရေးသားခြင်း-- သတင်းတစ်ပုဒ်သည် စကားလုံးများနှင့် ဝါကျများကို ယုတ္တိရှိစွာ အသုံးပြုပြီး စီစဉ်ဖွဲ့စည်းထားသည်။ သတင်းတစ်ပုဒ်သည် အကြောင်းအရာတစ်ခုကဲ့သို့ပင် အားကောင်းပြီး ယုံကြည်စိတ်ချမှုရှိနိုင်ရမည်။ အကြောင်းအရာတစ်ခုကို နှိုက်နှိုက်ချွတ်ချွတ် ဖော်ပြနိုင်ရပြီး ဘာကြောင့် ဖြစ်တာလဲ ဆိုသည့် မေးခွန်းကို ဖြေဆိုပေးနိုင်ရမည်။
- ကျင့်ဝတ်များ-- သတင်းတစ်ပုဒ်ကို တိကျမှုအပြင် ဘက်လိုက်မှု၊ ပြစ်တင်မှု မပါဝင်စေဘဲ ရေးသားနိုင်ရန် ဖြစ်ပေါ်နေသည့် အကြောင်းအရာတွင် မိမိကိုယ်တိုင် အစွဲမပါ ဝင်နေစေရန် သတိထားရမည်။ မိမိအနေဖြင့် မိမိအဖွဲ့အစည်း၏ ကျင့်ဝတ်စည်းကမ်းများကို မေ့နေပါက

ပြန်လည်ကြည့်ရှုပြီး မျှတသည့် အမြင်ဖြင့် မည့်သည့်အရာက မှန်သည်၊ မည်သည့်အရာက
မှားနေသည်၊ မည်သည်က မျှတမှုရှိသည်ကို ဆုံးဖြတ်ရမည်။